

AKCIJA ZA KLIMU

Preduzeti hitnu akciju u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica

Klimatske promene su proces koji se, pod ljudskim uticajem, dešava još od perioda industrijske revolucije, otkrića i upotrebe parne mašine. U proteklim decenijama globalno zagrevanje i promene klime uzimaju maha, pa je globalna temperatura danas oko 1,1 °C viša nego u predindustrijskom periodu (obično se uzima period između 1850. i 1900. godine). Zbog svoje specifične geografske pozicije, regioni poput Balkanskog poluostrva i države poput Srbije dodatno su izloženi promenama klime, pa je porast prosečne temperature viši nego na globalnom nivou. Rast temperature i promene klime doprinele su da vremenski uslovi postanu nestabilniji i da duge sušne periode prekidaju iznenadne vremenske nepogode. Takvi uslovi značajno otežavaju život i svakodnevne aktivnosti velikog broja ljudi.

Klimatske promene kao globalna pretnja prvi put su prepoznate od strane donosioca odluka na Svetskom samitu u Rio de Žaneiru 1992. godine. Na samitu je, među brojnim rezolucijama, usvojena je i Okvirna konvencija UN o klimatskim promenama (UNFCCC). UNFCCC¹ je međunarodni ugovor čiji je cilj stabilizacija gasova staklene bašte na nivo koji bi sprečio negativne antropogene uticaje na klimatski sistem. Najvažniji dokument koji reguliše oblast klimatskih promena trenutno je Pariski sporazum iz 2015. godine. Pariski sporazum je zasnovan na dobrovoljnim nacionalnim doprinosima za smanjenje emisije gasova s efektom staklene bašte. Iako postoje određeni pomaci, predviđa se da zagrevanje i dalje prelazi 2 stepena Celzijusa, zbog čega su potrebni daleko ambiciozniji planovi i ubrzane akcije za ublažavanje i adaptaciju na klimatske

1 <https://unfccc.int/>

promene. Mora se uvećati pristup finansijama i podrška u jačanju kapaciteta, posebno za najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države u razvoju, koje gotovo da nisu doprinele klimatskim promenama a bivaju najviše pogođene.

Kako bi se sprečilo dalje globalno zagrevanje i kako bismo se adaptirali na već nastale promene klime, definisan je cilj održivog razvoja 13. Cilj je formulisan radi preduzimanja hitne akcije u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica.

COR 13 sadrži pet potciljeva koji prepoznaju brojne probleme u oblasti klimatske otpornosti i prilagođavanja, integrisanja mera vezanih za klimatske promene u važeće propise, kao i unapređenja obrazovanja i podizanja svesti o posledicama klimatskih promena. U svrhu praćenja dostizanja ovih potciljeva formulisano je ukupno osam indikatora.

Od pet potciljeva, u Republici Srbiji su primenjiva tri, a zvanična statistika zasad u potpunosti prati dostizanje samo jednog.² Potcilj 13.a nije primenjiv za Srbiju jer ona još uvek nema obavezu, poput razvijenih zemalja, da učestvuje u prikupljanju 100 milijardi dolara godišnje iz svih izvora za finansijsku podršku zemljama u razvoju u borbi protiv klimatskih promena. Potcilj 13.b nije primenjiv pošto se odnosi na najmanje razvijene zemlje i male ostrvske zemlje, u koje Srbija ne spada.

Potcilj 13.1: O snažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama u svim zemljama

Klimatske promene predstavljaju jednu od najvećih, ako ne i najveću pretnju opstanku života kakav poznajemo na planeti Zemlji. Usled čovekovih aktivnosti, a posebno zbog sagorevanja fosilnih goriva, došlo je do poremećaja delikatnog balansa gasova u atmosferi. Sagorevanjem fosilnih goriva u atmosferu emituju se, velike količine gasova s efektom staklene bašte (GHG), čiji je najvažniji činilac ugljen-dioksid. Rast koncentracije ugljen-dioksida u atmosferi doprinosi stvaranju efekta staklene bašte i povećanju globalne temperature. Povećanje globalne temperature dovodi do izmenjenih klimatskih uslova.³

Usled promene klime na Zemlji, planetarno raste broj prirodnih katastrofa,⁴ kao i površina koje su njima zahvaćene. Razorni uragani su sve češći, sušni periodi su sve duži, dok šumski požari zahvataju rekordne površine.⁵ Prirodne katastrofe izazvane ljudskim faktorom utiču na život velikog broja ljudi na planeti. Usled njihovog razarajućeg efek-

---

2 <https://sdg.indikatori.rs/sr-latn/area/climate-action/?subarea=SDGUNI30101&indicator=01050101IND01>

3 Hartmut Grasl (2011). *Klimatske promene*. Laguna. Srbija: Beograd.

4 https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/ETR_2020_web-1.pdf

5 <https://www.space.com/2021-record-wildfire-season-from-space>

ta, biodiverzitet je ugrožen, a stabilnost ekosistema narušena.⁶ Kako emisije gasova staklene bašte i dalje rastu, klimatske promene će nastaviti da se ubrzavaju. Čak i ako bi emisije danas prestale, klima bi nastavila da se menja još neko vreme dok Zemljin sistem ponovo ne uspostavi ravnotežu. Stoga, kako bi se umanjili budući ekološki, ekonomski i socijalni rizici, od velikog je značaja predvideti promene i odmah delovati.

U izveštaju „Siromaštvo i smrt: katastrofe i smrtnost 1996–2015“,⁷ koji je izdao Centar za istraživanje epidemiologije katastrofa uz podršku kancelarije Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa, potvrđuje se da je smrtnost usled prirodnih nepogoda mnogo veća u siromašnim nego u bogatim zemljama. Prema izveštaju generalnog sekretara Ujedinjenih nacija,⁸ u periodu 1998–2017. direktni ekonomski gubici od katastrofa povezanih s klimatskim promenama procenjeni su na skoro tri biliona dolara, dok je u istom periodu, usled klimatskih i geofizičkih katastrofa, umrlo oko 1,3 miliona ljudi. Klimatska akcija praćena primenom odgovarajućih javnih politika trebala bi da dovede do povećanja otpornosti na klimatske promene, čime bi se smanjio broj stradalih u prirodnim nepogodama, uz primenu strategije smanjenja rizika od katastrofe. Broj stradalih i količina materijalne štete usled prirodnih nepogoda danas je u državama u razvoju mnogostruko veća nego u razvijenim zemljama.

U cilju smanjenja broja smrtnih slučajeva, nestalih i pogođenih klimatskim promenama, potrebno je na nacionalnom, ali i lokalnom nivou, uspostaviti institucionalni okvir za otpornost na klimatske promene i usvojiti strategije čijim će se sprovođenjem povećati otpornost na klimatske promene. Prema dostupnim podacima, u Srbiji je tek 8 od 174 lokalnih samouprava usvojilo i sprovodi lokalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa.

Različiti evropski i svetski gradovi i države već su usvojili strategije adaptacije na klimatske promene i sprovode ih u cilju zaštite stanovništva, biodiverziteta i kulturnog nasleđa. U pokušaju da se izbegnu poplave izazvane velikim padavinama, jedna od ulica u Kopenhagenu pretvorena je u klimatsku ulicu s infiltracijom kišnice. Asfalt je zamenjen pločicama kako bi kišnica mogla da prodre kroz površinu. Kišnica se nakon toga infiltrira na svom putu do vodonosnih slojeva podzemnih voda. Praznine između pločica transportuju vodu ispod površine puta. Pločice i spojevi su dizajnirani da filtriraju maksimalnu količinu vode bez gubitka nosivosti. Ispod pločica se nalazi 40 cm šljunka. U slučaju ekstremnih padavina, voda se zadržava ispod površine. Sloj šljunka ima zapreminu pora od 30%, što znači da može da apsorbuje do 30% vode. Pokazalo se da je put bez problema sposoban da podnese velike količine vode tokom provale oblaka.

6 https://www.iucn.org/downloads/species_and_climate_change.pdf

7 https://www.preventionweb.net/files/50589_creddisastermortalityallfinalpdf.pdf

8 <https://www.un.org/sustainabledevelopment/progress-report/>

Potreba za jačanjem otpornosti i adaptivnih kapaciteta na opasnosti povezanih s klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama prepoznat je u Agendi 2030, a u tu svrhu definisan je potcillj 13.1. Otpornost na klimatske promene često je povezana s akutnim događajima, poput toplotnih talasa, jakih pljuskova, uragana ili šumskih požara, koji će postajati češći i intenzivniji kako se klima menja. Dobro planiranje otpornosti, međutim, uzima u obzir i dugoročne događaje, kao što su porast nivoa mora, pogoršanje kvaliteta vazduha i migracija stanovništva.⁹ Adaptacija, odnosno prilagođavanje životu u promenljivoj klimi, uključuje prilagođavanje stvarnoj ili očekivanoj budućoj klimi. Cilj je da smanjimo našu ranjivost na štetne efekte klimatskih promena. Takođe, adaptacija obuhvata maksimalno iskorišćavanje svih potencijalnih korisnih prilika povezanih s klimatskim promenama (na primer, duže sezone rasta ili povećani prinosi u nekim regionima).¹⁰

Za praćenje ostvarivanja potcillja 13.1 definisana su tri indikatora: *Broj smrtnih slučajeva, nestalih lica i lica direktno pogođenih katastrofama na 100.000 stanovnika*; *Broj zemalja koje usvajaju i primenjuju nacionalne strategije smanjenja rizika od katastrofa u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa 2015–2030. godine*; i *Udeo lokalnih samouprava koje usvajaju i primenjuju strategije za smanjenje rizika od katastrofa na lokalnom nivou u skladu sa nacionalnim strategijama smanjenja rizika od katastrofa*.¹¹

Podcillj 13.1 je primenjiv i u Republici Srbiji, a Republički zavod za statistiku Srbije prati i objavljuje rezultate za sva tri indikatora.

DODATNI MATERIJAL ZA UČENJE:

[Šta su klimatske promene?](#)

[Natural Disasters](#)

[Adaptation to Climate Change in the Context of Sustainable Development and Equity](#)

9 <https://www.c2es.org/content/climate-resilience-overview/>

10 <https://climate.nasa.gov/solutions/adaptation-mitigation/#:~:text=Adaptation%20%E2%80%93%20adapting%20to%20life%20in,weather%20events%20or%20food%20insecurity>

11 <https://sdg.indikatori.rs/sr-latn/area/climate-action/?subarea=SDGUNI30102&indicator=010503IND01>

Potcilj 13.2: Integrirati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike, strategije i planiranje

Klimatske promene su proces koji utiče na sve aspekte života. Emisije gasova s efektom staklene bašte dovode do promena klime, koje su uzrok nastanka negativnih promena u raznim sektorima, poput poljoprivrede, šumarstva, urbanizma, upravljanja vodama i tako dalje. U cilju usporavanja klimatskih promena, ali i izgradnje i jačanja kapaciteta za prilagođavanje na nastale promene, države na nacionalnom, lokalnom i globalnom nivou nastoje da donesu i sprovedu različite mere.

Pariski klimatski sporazum¹² predstavlja glavni okvir klimatske saradnje usvojen na globalnom nivou. Sporazum je pravno obavezujući međunarodni ugovor o klimatskim promenama. Usvojilo ga je 195 država i Evropska unija na klimatskom samitu održanom 2015. godine u Parizu. Cilj Pariskog sporazuma je da ograniči globalno zagrevanje na ispod 2, a, po mogućnosti, na 1,5 stepen Celzijusa, u poređenju s predindustrijskim nivoima (1850–1900. godine). Danas je globalna temperatura već uvećana za oko 1,1 °C u odnosu na pomenuti period.

Pariski sporazum funkcioniše po principu dobrovoljnih obećanja smanjivanja emisija. To znači da svaka država, u skladu sa svojim mogućnostima, planira smanjenje emisije gasova s efektom staklene bašte, uzimajući pri tome u obzir i istorijsku odgovornost za emisije nastale u prošlosti. Do aprila 2022. godine, 193 strane (192 zemlje i Evropska unija) saopštile su svoj prvi nacionalno utvrđen doprinos (NDC) Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama.¹³

Danska je zemlja s jednim od najambicioznijih klimatskih ciljeva. U roku od dve decenije, zemlja je prešla put od velike zavisnosti od uglja do izuzetno visokog udela energije vetra i biomase u energetsom miksu. Preko 30% primarne energije u Danskoj sada dolazi iz obnovljivih izvora. Pored toga, stručnjaci procenjuju nacionalne ciljeve za smanjenje gasova s efektom staklene bašte (GHG) kao kompatibilne sa sporazumom iz Pariza. Danska Vlada planira da smanji svoje emisije gasova s efektom staklene bašte za 70% do 2030. i dostigne ugljeničnu neutralnost do 2050. godine. Na međunarodnom planu, Danska je 2022. godine pokrenula i Alijansu izvan nafte i gasa, s ciljem da udalji više zemalja od eksploatacije fosilnih goriva. (Izvor: [Climate Change Performance Index – Denmark, 2022](#))

Nažalost, dobrovoljna obećanja često nisu dovoljna da bi se ostalo u okviru zacrtanog cilja ograničavanja globalnog zagrevanja. Da bi se globalno zagrevanje ograničilo na 1,5 °C, naučnici preporučuju da do 2030. godine globalne emisije budu smanjene za 45% u poređenju s nivoima iz 2010. godine. Prema trenutnim nacionalnim obavezama, međutim, globalne emisije će se povećati za skoro 14% tokom ostatka decenije.

Republika Srbija je 2017. godine zakonski potvrdila sporazum iz Pariza¹⁴ i time se obavezala da primenjuje odredbe iz ovog sporazuma. Vlada naše države je 2021. godine usvojila Zakon o klimatskim promenama. Zakonom se uređuje sistem za ograničenje emisija gasova s efektom staklene bašte, prilagođavanje na izmenjene klimatske uslove, praćenje i izveštavanje o sprovođenju strategije niskougljeničnog razvoja i njenom unapređenju. Uvodi se sistem za praćenje, izveštavanje i potvrđivanje podataka o emisijama gasova s efektom staklene bašte, ali je mana što Zakon ne sadrži delotvorne mehanizme za smanjenje ovih emisija. Takođe, Zakon nije moguće sprovesti bez usvajanja podzakonskih akata, koji još uvek nisu doneti. Dodatni problem predstavlja to što Republika Srbija i Republički zavod za statistiku ne objavljuju redovno podatke o emisijama gasova s efektom staklene bašte koji se ispuste u atmosferu.

S druge strane, Srbija još uvek nije usvojila Strategiju niskougljeničnog razvoja Republike Srbije za period od 2021. do 2030. godine s projekcijama do 2050, s pratećim akcionim planom. Dokument bi trebalo da čini osnovu za smanjivanje emisija gasova s efektom staklene bašte. Takođe, još uvek se čeka potvrđivanje Drugog ažuriranog dvogodišnjeg izveštaja Republike Srbije prema Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime.

Problem neintegrisanosti mera vezanih za klimatske promene u nacionalne politike, strategije i planiranje prepoznat je u Agendi 2030, a u svrhu njegovog rešavanja definisan je potcilj 13.2. Dostizanje ovog potcilja prati se kroz dva indikatora, a to su: *Broj zemalja sa nacionalno utvrđenim doprinosima, dugoročnim strategijama, nacionalnim planovima prilagođavanja i komunikacijama prilagođavanja, kako je u izveštaju sekretarijatu „Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime“; i Ukupne emisije gasova sa efektom staklene bašte na godišnjem nivou.* Do 31. decembra 2021. godine, 123 zemlje su prijavile usvajanje nacionalnih strategija za smanjenje rizika od katastrofa, što je povećanje u odnosu na 55 zemalja u 2015. godini.

Potcilj održivog razvoja 13.2 primenljiv je i na Republiku Srbiju, ali zvanična statistika trenutno ne prati njegovo dostizanje.

---

14 http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/predlozi_zakona/3074-16%20-LAT.pdf

DODATNI MATERIJAL ZA UČENJE:

Greenhouse Gas Emissions by Country 2022

Nacrt Drugog dvogodišnjeg ažuriranog izveštaja Republike Srbije prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o promeni klime

Potcilj 13. b: Promovisati mehanizme za podizanje kapaciteta za delotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim promenama u najmanje razvijenim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju, što podrazumeva i fokusiranje na žene i mlade, odnosno na lokalne i marginalizovane zajednice

Zbog svoje niske nadmorske visine, relativno male kopnene mase i izloženosti ekstremnim vremenskim i klimatskim varijabilnostima, ostrvske zemlje su posebno ranjive na efekte globalnog zagrevanja i klimatskih promena.¹⁵ Kako nivo mora nastavlja da raste, ostrvski narodi i njihove kulture bivaju sve više ugroženi. Zbog rizika po ljudsko zdravlje, sredstva za život i fizički prostor u kome se živi, pritisak na stanovništvo da napusti ostrvo raste s porastom globalne temperature.

Male ostrvske države u razvoju odavno su prepoznate kao posebno ugrožene klimatskim promenama, a njihova ugroženost prepoznata je i u Agendi 2030 u potcilju 13.b. Često se opisuju kao države „na prvoj liniji klimatskih promena“ i kao „vruće tačke klimatskih promena“.

Za praćenje dostizanja cilja 13.b predviđen je jedan indikator: *Broj najmanje razvijenih zemalja i malih ostrvskih zemalja u razvoju sa nacionalno utvrđenim doprinosima, dugoročnim strategijama, nacionalnim planovima prilagođavanja i komunikacijama prilagođavanja, kako je prijavljeno sekretarijatu „Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime“.*

Male ostrvske države u razvoju¹⁶ su prilično aktivne u skretanju pažnje na svoju veliku ranjivost na klimatske promene i igraju jednu od vodećih uloga u zalaganju

15 IPCC (2014). *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part B: Regional Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.* [Barros, V.R., C.B. Field, D.J. Dokken, M.D. Mastrandrea, K.J. Mach, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, pp. 688.

16 [https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-environ-012320-083355#:~:text=Small%20island%20developing%20states%20\(SIDS\)%20have%20long%20been%20recognized%20as,%E2%80%9D%20\(1%E2%80%9333](https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-environ-012320-083355#:~:text=Small%20island%20developing%20states%20(SIDS)%20have%20long%20been%20recognized%20as,%E2%80%9D%20(1%E2%80%9333)

za snažnije ambicije za ograničavanje globalnog zagrevanja kroz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama (UNFCCC).

Maldivi su arhipelag udaljenih, niskih ostrva i atola koji se nalaze u Indijskom okeanu. Klimatske promene ozbiljno ugrožavaju postojanje Maldiva.

Prema predviđanjima Svetske banke, povećanje nivoa mora između 10 i 100 centimetara do 2100. godine dovelo bi do mogućnosti da cela zemlja bude potopljena. Većina stanovništva Maldiva živi na malim, ravnim, gusto naseljenim atolima kojima prete razorne oluje. Glavni grad Male je posebno ugrožen jer se nalazi na malom, ravnom, izuzetno gusto naseljenom atolu koji je okružen morskim zidovima i drugim barijerama za zaštitu od oluja.

To znači da atol Male ne može da promeni oblik kao odgovor na porast nivoa mora i da se sve više oslanja na skupa inženjerska rešenja.

Da bi se pripremila protiv klimatskih promena i posledičnog porasta nivoa mora, Vlada Maldiva pripremila je sveobuhvatan Nacionalni program akcije prilagođavanja, koji pokušava kritički da razmotri i ublaži mnoge ozbiljne pretnje s kojima se Maldivi suočavaju. Maldivi su već primenili nekoliko mera za borbu protiv porasta nivoa mora, uključujući izgradnju zida oko prestonice Male i renoviranje lokalne infrastrukture, posebno luka. Maldivi su imali ambiciozan cilj da do 2020. ostvare ekonomiju s neutralnom emisijom ugljenika. (Izvori: [Climate risk country profile – Maldives](#); [National Adaptation Program of Action, Republic of Maldives](#); [Maldives Climate Change Policy Framework](#))

DODATNI MATERIJAL ZA UČENJE:

[Climate Change and Small Island Developing States](#)

[Climate Change Realities in Small Island Developing States in the Caribbean](#)

Potcilj 13.3: Poboľjšati obrazovanje, podizanje svesti i ljudske i institucionalne kapacitete za ublaŹavanje klimatskih promena i prilagođavanje, smanjenje njihovog uticaja i rano upozoravanje

Obrazovanje kako mladih tako i celokupnog stanovništva predstavlja jedan od glavnih mehanizama u pokušaju sprečavanja i ublaŹavanja klimatskih promena, ali i prilagođavanja na već nastale izmenjene klimatske uslove. Obrazovanje pomaŹe ljudima da shvate i pozabave se uticajima klimatskih promena unapređenjem njihovog znanja, veština, vrednosti i stavova koji su potrebni da bi građani preuzeli ulogu pokretača promena. Međunarodna zajednica prepoznaje vaŹnost obrazovanja i obuke za rešavanje klimatskih promena. Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama i Pariski klimatski sporazum pozivaju vlade da obrazuju, osnaŹe i angaŹuju sve zainteresovane strane i glavne grupe u donošenju politika i pokretanju akcija koje se odnose na klimatske promene.

Najveći deo dosadašnjeg obrazovanja o klimatskim promenama sprovodio se neformalnim putem i neformalnim metodama. U Republici Srbiji je formalno obrazovanje o klimatskim promenama u povoju. Teme vezane za klimatske promene deo su različitih nastavnih predmeta – od biologije i geografije do fizike i hemije. Međutim, još uvek ne postoji jedan predmet koji bi na sveobuhvatan naćin sistematizovao znanja i dao pregled međudejstava fizićkih, bioloških, hemijskih i društvenih aspekata klimatskih promena. Italija je prva država na svetu koja je uvela obavezno klimatsko obrazovanje u nastavne programe. Ućenici ove države će pohađati časove odrŹivosti i klimatskih promena od prvog razreda osnovne škole sve do završetka srednje škole.¹⁷

U Republici Srbiji je kroz Nacionalnu strategiju za mlade za period od 2015. do 2025. godine¹⁸ definisan razvoj odgovornosti mladih Źena i muškaraca prema oćuvanju Źivotne sredine. Oćekuje se da se unaprede programi edukacije mladih, roditelja i nastavnika o zašćiti Źivotne sredine, odrŹivom razvoju i klimatskim promenama.

Kako bi se poboľjšalo obrazovanje, uz podizanje svesti, kao i ljudskih i institucionalnih kapaciteta za ublaŹavanje klimatskih promena i prilagođavanje, smanjenje njihovog uticaja i rano upozoravanje, Agendom 2030 definisan je potcilj 13.3. Potcilj je znaćajan jer istiće da ulaganja u infrastrukturu nisu dovoljna sama po sebi, već je potrebno ulagati u ljude kako bi postali pokretaći promena koje će voditi ublaŹavanju klimatskih promena i odrŹivom drušćtvu.

Agendom 2030 definisan je jedan indikator za praćenje dostizanja potcilja 13.3 – *Mera u kojoj su obrazovanje za (i) pripadnost globalnoj zajednici i (ii) odrŹivi razvoj integrirani*

17 <https://nationalgeographic.rs/ekologija/a25419/italija-uvodi-uvodi-ucenje-o-klimatskim-promenama-u-obaveznu-nastavu.html>

18 <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2015/22/1/reg>

u (a) nacionalne obrazovne politike; (b) nastavne planove i programe (kurikulumi); (c) obrazovanje nastavnika; i (d) ocenjivanje učenika i studenata. Kako bi došlo do šireg podizanja svesti celokupnog stanovništva, potrebno uvesti mere vezane za obrazovanje o globalnim problemima, poput klimatskih promena i održivog razvoja, i integrisati ih u nacionalne obrazovne politike, nastavne planove i programe. Delotvornost ovih mera potrebno je kontinuirano pratiti i unapređivati, pritom prateći i način na koji se organizuje obrazovanje nastavnika na ove teme.

Potcilj održivog razvoja 13.3 primenljiv je u Republici Srbiji, ali zvanična statistika trenutno ne prati njegovo dostizanje.

DODATNI MATERIJAL ZA UČENJE:

[Climate Change Education Inside and Outside the Classroom](#)

[A Snapshot of Climate Change Education Initiatives in Europe](#)

ODRŽIVI RAZVOJ ZA SVE

**немачка
сарадња**
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Ova publikacija je proizvedena u okviru Platforme „Održivi razvoj za sve“, koju podržavaju vlade Švajcarske i Nemačke, a implementira Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Za više informacija pišite na imejl adresu info@sdgs4all.rs.